

ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ Ս. ԷՃՄԻԱԾՆԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԵԱՆ 2023 Թ. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օրհնութեամբ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի հրատարակչական բաժինը 2023 թ. շարունակել է քարոզչական իր ուրույն գործունէութիւնը՝ լոյս ընծայելով եւ տարածելով գիտական, հոգեւոր-ուսուցողական, քարոզչական եւ կրթադաստիարակական գրականութիւն:

Բացի գրքերի հրատարակութիւններից՝ Հրատարակչական բաժինը նաեւ համակարգել է Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի պաշտօնաթերթերի՝ «Էջմիածին» ամսագրի եւ «Քրիստոնեայ Հայաստան» երկշաբաթաթերթի խմբագրութիւնների գործունէութիւնը: 2023 թ. ընթացքում լոյս են ընծայուել «Էջմիածին» ամսագրի 12 համարները ինչպէսեւ օտարալեզու Յաւելուածը, որոնք, բացի տպագիր տարբերակից, հասանելի են նաեւ թուային տարբերակով (<https://etchmiadzinlibrary.am/images/Magazin/Etchmiadzin.html>): Ամսագրի տարբեր համարներում ներառուած նիւթերը լուսաբանում են Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի եւ Վեհափառ Հայրապետի գործունէութեան մի շարք բնագաւառներ:

«Քրիստոնեայ Հայաստան» երկշաբաթաթերթը, ըստ սահմանուած ժամանակահատուածի եւ պարբերականութեան, 2023 թ. լոյս է ընծայել 16 համար (արտաքին պատճառներով 8 համար տակաւին չի հրապարակուել), որոնց էջերում առաջին հերթին տպագրուել են Ամենայն Հայոց Հայրապետի՝ տարբեր առիթներով խօսուած բոլոր ուղերձներն ու պատգամները, տեղեկատուական համակարգի տրամադրած բոլոր, ինչպէս նաեւ թեմերի տրամադրած լրատուական նիւթերը: Պարբերաբար տպագրուել են կրօնական, պատմական, գրականագիտական, արուեստաբանական, բարոյահոգեբանական ու հրապարակախօսական յօդուածներ: Թերթի թուային տարբերակը հասանելի է հետեւեալ յղմամբ՝ <https://etchmiadzinlibrary.am/images/Magazin/Qristonya%20Hayastan.html>:

Շնորհակալութեամբ յիշենք Մայր Աթոռի հրատարակչական խորհրդի անդամներին, հեղինակներին եւ աշխատակիցներին՝ խմբագիրներին, սրբագրիչներին, էջադրողներին, տպագրիչներին, կազմարարներին եւ այլոց, որոնց միասնական աշխատանքի շնորհիւ ընթերցողի սեղանին են դրոււմ արժէքաւոր ու օգտակար հրատարակութիւններ: Յատուկ շնորհակալութեամբ պէտք է յիշենք նաեւ Մայր Աթոռի հրատարակչութեան մեկենասներին՝ թէ՛ տարբեր հիմնադրամներով եւ թէ՛ առանձին անհատական մեկենասութեամբ օժանդակութեան համար:

Հստ այսմ՝ 2023 թ. Մայր Աթոռի հրատարակչութիւնը լոյս է ընծայել՝

Ա. «Յուցակ կաթողիկոսական դիւանի Մաշտոցի անուան Մատենադարանի արխիւի», հտ. Ա, վաւերագիրք 1—413, թղթապանակք 1—7 գիրքը (կազմեցին՝ Ա. Մալխասեան, Ն. Մարտիրոսեան, Ա. Ասատրեան, Լ. Ստեփանեան, խմբ.՝ Արմէն Մալխասեան):

Մաշտոցեան Մատենադարանի արխիւային հաւաքածուի հիմնական եւ ամենահին մասը «կաթողիկոսական դիւանի ֆօնդն» է, որը պարունակում է փաստագրեր 1441—1975 թթ.: Ֆօնդում ընդգրկուած են 42,123 միաւոր վաւերագրեր, որոնք արժէքաւոր տեղեկութիւններ են պարունակում Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան եւ նուիրապետական աթոռների, թեմերի, գաղթավայրերի հետ ունեցած փոխյարաբերութիւնների, հայ եւ օտար ժողովուրդների կրօնական, քաղաքական, տնտեսական, վիճակագրական եւ այլ հարցերի վերաբերեալ: Կարելոր են կաթողիկոսների՝ օտար թագաւորներին ուղղուած կոնդակները եւ նրանցից ստացած պատասխան հրովարտակներն ու գրութիւնները: Մեծաքանակ նիւթեր կան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնին նուիրաբերած գոյքի, տրուած ստացականների, այլեւայլ հաշուեմատեանների վերաբերեալ: Առանձնապէս արժէքաւոր եւ հազուագիւտ վաւերագրերը՝ կաթողիկոսների կոնդակները, ցարական հրովարտակները, շահերի, սուլթանների հրամանագրերը, եզակի քարտէզները եւ այլն, ունեն համաշխարհային պատմամշակութային նշանակութիւն:

Բ. «Գարեգին Ա.. Յովսէփեան... փաստաթղթերի եւ նիւթերի ժողովածու, հտ. Գ. (կազմող՝ Գոհար Աւագեան, խմբագիր՝ Արմէն Մալխասեան):

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի միաբան, մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Գարեգին Ա. Յովսէփեանին վերաբերող փաստաթղթերի ու նիւթերի ժո-

ղովածուի Գ. հատորում ներկայացուած են 330 փաստաթղթեր, որոնք պահպանուում են Ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անուան Մատենադարանում՝ Գարեգին Յովսէփեանի անձնական ֆօնդում: Սոյն հատորում ընդգրկուած փաստաթղթերը, հիմնականում, Գարեգին Յովսէփեանին ուղղուած անձնական բնոյթի նամակներն են՝ տարբեր աստիճան ու պաշտօն ստանձնած հոգեւորականներից եւ զանազան մտաւորականներից, գիտնականներից, հասարակական գործիչներից ու այլ անձանցից:

Ժողովածուի մէջ ներառուած նիւթը յատուկ արժէք ու հետաքրքրութիւն է ներկայացնում տարբեր գիտական ուսումնասիրութիւնների, Ի. դարի առաջին տասնամեակին տեղի ունեցած կաթողիկոսական ընտրութիւնների, միաբանութեան անդամների փոխյարաբերութիւնների, Կարինի երկրաշարժից տուժածներին ցուցաբերուած աջակցութեան, Գեւորգեան ճեմարանի ու Ներսիսեան դպրոցի գործունէութեան, դասագրքերի հրատարակման վերաբերեալ:

Ժողովաժուն համալրուած է օժանդակ ցանկերով եւ օգտակար ծանօթագրութիւններով: Վաւերագրերի հնագրագիտական ձեւակերպումն իրականացուել է գործող կանոնների համաձայն: Փաստաթղթերը հրատարակուում են առաջին անգամ, բնագրի լեզուով՝ մասնակի ուղղագրական ու կէտադրական փոփոխութիւններով՝ պահպանելով շարադրանքի լեզուն ու ոճը:

Հասցէագրուում է պատմաբաններին, աստուածաբաններին, եւ ընդհանրապէս, հայագիտութեամբ հետաքրքրուողներին:

Գ. Արմինէ Տիգրանեան, Արցախի քրիստոնէական ժառանգութեան ոչնչացման եւ բռնաւարացման աղբիւրջանական քաղաքականութիւնը (խմբ.՝ պ. գ. դ. պրոֆ. Համլէտ Պետրոսեան:

Գրքոյկում քննուում են 2020 թուականի 44-օրեայ պատերազմի ընթացքում եւ դրանից յետոյ Արցախի տարածքներում Աղբիւրջանի բռնազաւթած քրիստոնէական հայկական ժառանգութեան (եկեղեցիներ, վանքեր, մատուռներ, համալիրներ, խաչքարեր եւ այլն) անօրինական թիրախաւորման, դրանց ոչնչացման եւ բռնաւարացման եղանակները եւ ներկայացուում դրանց պահպանութեան հիմնադրոյթները՝ ժառանգութեան «իսկութեան», «ամբողջականութեան», «մշակութային կարեւորութեան», «բացառիկութեան» միջազգային սկզբունքների լոյսի ներքոյ: Աշխատանքում հեղինակը հաւաքել եւ գիտական մանրամասն

քննութեամբ հիմնաւոր փաստարկներով ներկայացրել է մինչ օրս Ադրբեջանի ոչնչացուած կամ վնասած հայկական քրիստոնէական արժէքների հիմնական մասը, որոնք ներկայացուած են մշակութային ժառանգութեան պահպանութեան միջազգային համակարգի իսկութեան, ամբողջականութեան, բացառիկութեան սկզբունքների լոյսի ներքոյ, ինչպէս նաեւ խաչքարային մշակոյթի պահպանութեան առանձնաշատուկ համակարգը՝ որպէս Իւնեսկօ-ի կողմից Համաշխարհային ժառանգութեան ցանկում ընդգրկուած համամարդկային արժէքի: Գրքոյկը նախատեսուած է մշակութային ժառանգութեան պահպանութեամբ զբաղող մասնագէտների, պետական կառույցների, գիտական, ընկերութիւնների, ուսանողների եւ արցախահայութեան մշակութային ժառանգութեան պաշտպանութեամբ ու պահպանութեամբ մտահոգ ընթերցողների լայն շրջանակի համար:

Դ. Տ. Յարութիւն վրդ. Տամատեան, Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքութեան վանական-դպրեվանական կեանքը (խմբագիրներ՝ պ. գ. թ. Աւետիս Յարութիւնեան, պ. գ. թ. Անի Ֆիշենկճեան):

Հայ Եկեղեցու սրբազան առաքելութեան մաս է կազմում մեր ժողովրդի հոգեւոր կրթութիւնը՝ միջնորդաւորուած հոգեւորականների պատրաստմամբ: Այս առաքելութիւնից անմասն չեն մնացել նուիրապետական բոլոր Աթոռները, ի թիւս որոնց նաեւ՝ Կ. Պոլսի Հայոց Պատրիարքութիւնը, որի հովանու ներքոյ գործող վանական եւ դպրեվանական կառույցների ուսումնասիրութեանն է նուիրուած սոյն աշխատութիւնը: Աշխատութեան ուժեղ կողմերից մէկն էլ հաստատութիւնների թեր եւ դէմ կողմերի քննութիւնն է՝ համապատասխան եզրակացութիւններով եւ յոյսով ապագային նայելու տեսլականով, ինչը եւ պայմանաւորում է աշխատութեան թէ՛ գործնական, թէ՛ արդիական լինելու արժէքը: Նախատեսուած է ընթերցողների լայն շրջանակի համար:

Ե. Քլայվ Սթէյվիս Լոփս, Զուտ քրիստոնէութիւն, «Հուն» մատենաշար (Թարգմանութիւնը անգլերէնից՝ Տ. Հայկազուն քհնյ. Սահակեան):

Գիրքը կազմուել եւ հրատարակուել է հեղինակի եթերային ելոյթների շարքի հիման վրայ եւ նախատեսուած է եղել ընթերցողների ամենալայն շրջանակի համար: Այն գրուած է ընկերական զրոյցի ոճով, ինչը մեծապէս հեշտացնում եւ հաճելի է դարձնում ընթերցումը նոյնիսկ նիւ-

Թին անտեղեակ մարդու համար: Լինելով Անգլիկան եկեղեցու հետևորդ՝ հեղինակը գրքում չի ձգտում որեւէ դաւանական ուղղութեան շահեր պաշտպանել, այլ ջատագովական ոճով, պարզ, մատչելի եւ ժամանակակից օրինակներով փորձում է ընթերցողին բերել քրիստոնէութեան ընդհանուր հարթութեան վրայ՝ խոսսափելով այն դրոյթների մեկնաբանութիւններից, որոնք առնչում են «բարձրագոյն աստուածաբանութեանը կամ նոյնիսկ եկեղեցական պատմութեանը, որոնք պէտք է քննարկեն բացառապէս իրական մասնագէտները»: Գիրքը բաղկացած է չորս մասից՝ Ա. Ճիշտն ու սխալը որպէս տիեզերքի իմաստի բանալի (Բնական օրէնքի եւ բարոյական նորմերի մասին), Բ. Ինչին են հաւատում քրիստոնէաները (Քրիստոնէութեան եւ այլ կրօնների համեմատութիւն շատագովական ոճով), Գ. Քրիստոնէական վարքագիծ (Քրիստոնէական բարոյագիտութիւն), Դ. Անձնաւորութիւնից անդին. կամ առաջին քայլերը Երրորդութեան վարդապետութեան մէջ: Քլայվ Սթէյփլս Լիւիսն իր «Զուտ քրիստոնէութիւն» գրքում անդրադառնում է քրիստոնէական կեանքին ու հոգեւոր գիտելիքներին առնչուող արդիական լուրջ խնդիրների, բարձրացնում է կրօնական եւ փիլիսոփայական տարբեր խառնուրդներից ծնուած քրիստոնէական հաւատքի ընկալման խեղումներին եւ յաճախակի հնչող կարծրացած ձեւակերպումներին կապուած հարցեր՝ տալով դրանց պարզ ու յստակ, սպառիչ պատասխաններ: Քանի որ յիշեալ ելոյթները հեռարձակուել են Համաշխարհային երկրորդ պատերազմի ընթացքում (ի մասնաւորի 1—1944 թթ.) հեղինակը քննութեան է ենթարկում, յատկապէս արդիական եւ ամենատարբեր շահարկումների ու թիրըմբոնումների առիթ հանդիսացած, «թշնամուն սիրելու» Քրիստոսի պատուէրն ու ինքնատիպ ձեւակերպումներով եւ օրինակներով յստակեցնում քրիստոնէական ուղղամիտ ըմբռնումը ընթերցողի համար: Գիրքը յանձնարարելի է ինչպէս աստուածաբանական գիտելիք ունեցող, այնպէս եւ պարզ հաւատացեալ կամ քրիստոնէութեանն ընդհանրապէս առնչութիւն չունեցած ցանկացած հետաքրքրուած ընթերցողի:

Ձ. Տ. Շահէ ծ. վրդ. Անանեան, Մարդն Աստծու առաջ. աղօթքի նշանակութիւնը քրիստոնեայի կեանքում:

Աղօթքը քրիստոնեայի կեանքի ամենաէական ու կենսական սնունդն է, առանց որի անհնար է պատկերացնել քրիստոնէութիւնը:

Սակայն աղօթելն այսօրուայ հասարակութեան մէջ բազմաթիւ՝ հիմնականում աղճատուած ու սխալ մեկնաբանութիւններէ է ենթարկուում: Գրքոյկում հանրամատչելի կերպով ներկայացուած են աղօթքին վերաբերող հիմնական հարցադրումներէ բացատրութիւնները, որոնք կարելոր են, որ այսօրուայ քրիստոնեան գիտակցի աղօթքի տեղն ու դերն իր հոգեւոր կեանքում: Գրքոյկը Ս. Էջմիածնի Հրատարակչութեան՝ «Քրիստոնեայի գրադարան» նոր մատենաշարի երախայրիքն է: Նշուած մատենաշարի շրջանակներում լոյս են տեսնելու քարոզչական, կրթադաստիարակչական եւ ծիսատօնական բնոյթի հանրամատչելի գրքոյկներ, որոնց նպատակը հաւատացեալներէ հոգեւոր գիտելիքները հարստացնելն է:

Է. Ս. Գրիգոր Տաթեւացի, Ոսկեփորիկ (գրաբարից ռուսերէն թարգմանութիւնը, ներածութիւնը եւ ծանօթագրութիւնները՝ Արթուր Մաթեւոսեանի, խմբագիր՝ Ալեքսան Յակոբեան):

Հայ եկեղեցու դաւանաբանութեան պատմութեան ուսումնասիրութեան համար ուրոյն նշանակութեամբ է օժտուած Ս. Գրիգոր Տաթեւացու «Ոսկեփորիկ»ը: Այս աշխատութիւնն ունի հանրագիտարանային բնոյթ: Սրանում ի մի են բերուած ոչ միայն կեանքի ամենազանազան բնագաւառների վերաբերեալ տեղեկութիւնները, այլեւ, որ առաւել կարելոր է, հայ դաւանաբանական մտքի դարաւոր ձեռքբերումները: Նախորդ շրջանի տեսական գրականութեան մէջ տարտղնուած աստուածաբանական զանազան գիտակարգերը Ս. Գրիգոր Տաթեւացու այս երկում, սքոլաստիկ աստուածաբանութեան մէջ ընդունուած մասնաւոր սկզբունքով, դասդասուած եւ գիտական համակարգի են վերածուած: «Ոսկեփորիկ»ի ռուսերէն երկրորդ լրամշակուած սոյն հրատարակութիւնը նպատակ ունի հայ՝ ռուսախօս եւ օտար ընթերցողին ծանօթացնել Հայ եկեղեցու դաւանաբանական բոլոր սկզբունքներին ու գլխաւոր կարգոյթներին: Ներածելով հայ բազմադարեան աստուածաբանական մտքի բոլոր կարեւորագոյն հիմնագրոյթները՝ «Ոսկեփորիկ»ը դառնում է Հայ եկեղեցու դաւանաբանութեան կարեւորագոյն ձեռնարկ:

Ը. Ս. Ներսէս Շնորհալի, Թուղթ ընդհանրական եւ Նամականի, վերանայուած հրատարակութիւն (Գրաբարից արեւելահայերէն թարգմա-

նութիւնը՝ Տէր Մեսրոպ քահանայ Արամեանի, Տիգրան Խաչատրեանի, Սեդա Ստամբուլցեանի)։

Ժողովածուն մէկ միասնական հատորով ներկայացնում է երկու առանձին գրքերի վերահրատարակութիւններ։ Առաջինը Ս. Ներսէս Շնորհալու «Ընդհանրական թուղթն» է՝ հասարակութեան տարբեր շերտերին ուղղուած, իսկ երկրորդը՝ «Նամականին», իր առաջին մասում ներկայացնում է 1165–1178 թթ. շրջանում Հայ եւ Բիւզանդական Եկեղեցիների միջեւ ձեռնարկուած միութեան փորձին առնչուող վաւերագրեր եւ երկրորդ մասում՝ բացառապէս Ս. Ներսէսի՝ տարբեր առիթներով ու տարբեր անձանց ուղղուած նամակները։ Հրատարակութիւնը նուիրուած է Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետի վախճանման 850-րդ տարելիցին։

Թ. Տ. Իսահակ վրդ. Պօղոսեան, Հայրապետը, վիպակ (խմբագիրներ Վահէ Խաչատրեան եւ Հրաչ Բեգլարեան)։

Վիպակը նուիրուած է Ս. Ներսէս Շնորհալի Հայրապետին։ Հեղինակը փորձել է գեղարուեստօրէն ներկայացնել Շնորհալու գործունէութեան կարեւոր դրուագները՝ իր ընթերցողներին եւս մէկ անգամ առիթ ընձեռելով ի մօտոյ ճանաչելու դարաշրջանի մեծագոյն ազգային-եկեղեցական գործչին։ Հեղինակի ուշադրութեան կենտրոնում Շնորհալու բուն գործունէութիւնն է, որի գեղարուեստական մատուցումը բացառապէս Վիպակի կենտրոնական գործող անձի բազմաձևոտ կարողութիւնները արտաքին եւ ներքին դիւանագիտութեան, ներեկեղեցական եւ ներազգային ասպարէզներում։ Ինչպէս նաեւ՝ այն իրողութիւնը, որ Շնորհալի Հայրապետի կեանքի ու գործի պատմական իրողութիւնների՝ հեղինակային ընկալումներով հիւսուած գեղարուեստական մօտեցմամբ այս ստեղծագործութիւնը մեծապէս կարեւորում եւ սեւեռում է ընթերցողի ուշադրութիւնն ազգային եկեղեցու եւ նրա արժանաւոր գահակալի անձնուրաց, եկեղեցասէր եւ հայրենանուէր գործունէութեանը, որը կարող է ընկալուել նաեւ՝ հերթական ձեռնարկ՝ հայրենաճանաչութեան, սեփական ինքնութեան եւ դաւանանքի անաղարտութեան համար մղուող պայքարի շարածիրում։

Ժ. Արամայիս սարկաւազ Ազիզեան, Միւռնոսօրհներոթիւնը Հայոց եկեղեցում. Ծիսապատմական քննութիւն (խմբագիր՝ Տ. Յուսիկ արղյ. Սմբատեան)։

Աշխատութեան խնդրոյ առարկան Սրբալոյս Միւռոնն է՝ Հայաստանեայց Եկեղեցու, թերեւս, ամենից խորհրդաւոր երեւոյթը՝ իր աստուածաբանական, ծիսական, պատմական եւ ազգային լուսաբանմամբ: Գրքում ուսումնասիրուել են նիւթին առնչուող գրեթէ բոլոր՝ հնամենի ձեռագիր մատեաններն ու հետազօտութիւնները: Առանձնաշատուկ կերպով ուշադրութիւն է դարձուել Միւռոնօրհնութեան ծիսակարգին, բաղադրութեանն ու պատրաստման կերպին: Նախատեսուած է Միւռոնօրհնութեան ծէսն ուսումնասիրողների համար:

ԺԱ. Վարդան Դեւրիկեան, Սրբալոյս Միւռոն, հրատարակութեան պատրաստեցին՝ Տ. Արարատ քհնյ. Պօղոսեանը եւ Արամայիս սրկ. Ազիզեանը:

Միւռոնօրհնութեան սրբազնագոյն արարողութեան վերաբերող այս գրքոյկը քաղուած Վ. Դեւրիկեանի գիտական բարեխղճութեամբ գրուած «Սրբալոյս Միւռոնը հայ մատենագրութեան մէջ» ստուարածաւալ երկասիրութեան նախաբանից: Դեւրիկեանը պէտք է հանրամատչելի մի գրքոյկ էլ պատրաստէր այս առիթով, բայց մեր գրչակից եղբօր անժամանակ մահը կիսատ թողեց սկսեալ գործը: Այդ նախաբանը որոշ կրճատումներով եւ խմբագրումով ու յաւելումներով ներկայացուած է ընթերցողին, եւ հրատարակութեան պատրաստողները յուսով են, որ նորկայ այս հանրամատչելի եւ ոչ ծաւալուն ձեւաչափի մէջ եւս կը բացայայտուի հայոց պաշտամունքային սրբութիւնների շարքում նախադաս եւ խորհրդաւոր համարում ունեցող Միւռոնի խորհուրդ խորինն՝ իր աստուածաբանական, ծիսական, պատմական, արարողական, բանահիւսական-ազգագրական եւ այլ կողմերով: Համազգական մի յոյս է, որ Սրբալոյս Միւռոնի օրհնութիւնը, կամօքն Աստծոյ, շրջադարձային ելակէտ կը դառնայ մեր ժողովրդի հոգեւոր զարթօնքի եւ մեր դարաւոր ազգային արդար երազանքի իրականացման ճանապարհին:

ԺԲ. «Սրբալոյս Միւռոն». Միւռոնօրհնութեան մասին համառօտ բովանդակութեամբ թերթօն (զուգադիր՝ հայերէն, անգլերէն, ռուսերէն): Նախատեսուած է հայ եւ օտար հաւատացեալների համար:

ԺԳ. «Սահմանադրական մշակոյթի արժեքանական ակունքները հայ ժողովրդի հազարամեայ տարեգրութեան ծալքերում» հեղինակային խմբի

աշխատությունների կերպորդ՝ վերանայուած, լրացուած հրատարակութիւնը (հեղինակներ՝ Բողոյեան Ազատ, Եղիազարեան Արման, Թանանեան Գրիգոր, Յակոբեան Ալեքսան, Յարութիւնեան Աւետիք, Յարութիւնեան Գագիկ, Ղամբարեան Արթուր, Մանասեան Անահիտ, Մարութեան Յարութիւն, Միրզոյեան Նարինէ, Մովսիսեան Արտակ, Սիմոնեան Տարօն, Վաղարշեան Արթուր, խմբագիրներ՝ Գագիկ Յարութիւնեան, Տ. Արարատ քհնյ. Պօղոսեան, Սարգիս Մելքոնեան):

Ժողովածուն ներկայացնում է հայկական հնագոյն թագաւորութիւններից (սկսած Ք. ա. Գ. հազարամեակից) մինչեւ մեր ժամանակների հանրային յարաբերութիւնների զարգացման տարբեր ծալքերն ու առանձնայատկութիւնները, աշխարհաժողովների, ապա ազգային-եկեղեցական ժողովների, դրանց ընդունուած կանոնական սահմանադրութիւնների իրաւագիտական դերն ու նշանակութիւնը: Համակողմանի համեմատական վերլուծութեան շրջանակներում ներկայացնում են ազգային-եկեղեցական ժողովները, «Կանոնագիրք հայոց»ը, առանձին հեղինակների իրաւագիտական երկերը, լեհահայոց եւ Աստրախանի հայոց դատաստանագրքերը, Շահամիրեանների «Որոգայթ փառաց»ը, Արեւմտահայոց ազգային սահմանադրութիւնը: Անդրադարձ է կատարում Հայաստանի Հանրապետութիւնում (1918—1920 թթ.) սահմանադրութեան ստեղծմանն ուղղուած ջանքերին, ինչպէս նաեւ՝ Արցախեան շարժման նախօրէին եւ ընթացքում սահմանադրական պայքարի դրսեւորումներին: Յատուկ ուշադրութիւն է դարձնում սահմանադրական մշակոյթի արժեքանական արդի դրսեւորումների շարակարգում նոր ժամանակների մարտահրաւէրներին: Ժողովածուի նպատակն է ինչպէս հայ, այնպէս էլ միջազգային լայն հանրութեանը հաղորդակից դարձնել հայ իրաւական ու սահմանադրական մշակոյթի ձեւաւորման ու զարգացման ողջ տարեգրութեանը:

ԺԴ. Տ. Մովսէս վարդապետ Սարգսեան, Արդարացի պատերազմի տեսութիւնը, Բ. հրատարակութիւն, խմբագիր՝ Տ. Արարատ քհնյ. Պօղոսեան:

Արդարացի պատերազմի տեսութիւնը փիլիսոփայութեան, բարոյագիտության, տնտեսագիտութեան, քաղաքագիտութեան, միջազգային իրաւունքի մի ասպարէզ է, որ աւելի ու աւելի մեծ ազդեցութիւն է թողնում համաշխարհային քաղաքականութեան, պատերազմի ու խաղաղութեան վերաբերեալ որոշումների ընդունման վրայ: Միեւնոյն

Ժամանակ այն հոգեւոր, բարոյական օրէնքների ու շափանիշների մի ամբողջ համակարգ է, եւ այս համապատկերում քրիստոնեաներին անհրաժեշտ են յստակ գիտելիքներ, թէ ինչպիսին է մեր հաւատքի եւ յատկապէս աւանդական եկեղեցու դիրքորոշումն այս ամէնի նկատմամբ: Աշխատութեան հեղինակը փորձել է վերլուծել ու ներկայացնել արդարացի պատերազմի ուսմունքը՝ արդարացի պատերազմի տեսութեան վերաբերեալ քննութեամբ ձգտելով ձեւակերպել պատերազմի բարոյական արդարացման մասին հիմնաւորումները եւ դիտարկել ռազմի բարոյագիտութեան երեք հիմնական ուղղութիւնները՝ խաղաղապաշտութիւն (pacifism), զօրապաշտութիւն (militarism), իրապաշտութիւն (realism), իւրաքանչիւրի դէպքում վկայակոչելով պատմական իրադարձութիւնների, դրանց հետ կապուած նշանաւոր հեղինակների ու եկեղեցական հայրերի կարծիքներն ու հիմնաւորումները՝ յաւելելով դրանց իրաւական, քաղաքական, կրօնական, բարոյական անկողմնակալ վերլուծութիւնները: Գիրքը հասցէագրուած է ընթերցող լայն շրջանակներին:

ԺԵ. Տ. Մեսրոպ վրդ. Պարսամեան, Լինել Աստուած. Մարդու աստուածացման եռաստիճան ճանապարհն ըստ Սուրբ Ներսէս Շնորհալու վարդապետութեան, Բ. հրատարակութիւն, Խմբագիր՝ Շահէ Ժ. վրդ. Անանեան:

Գիրքը ներկայացնում է Սբ. Ներսէս Շնորհալու հայեացքների ամբողջական վերլուծութիւնը քրիստոնէական վարդապետութեան ամենակարեւոր կէտերից մէկի՝ աստուածացման վերաբերեալ: Գրքում համադրում են եւ վերլուծում ինչպէս ընդհանրական, այնպէս եւ Հայ եկեղեցու հայրերի ու վարդապետների բոլոր տեսակէտները քրիստոնէական վարդապետութեան այս կարեւորագոյն դրսեւորման մասին: Գիրքն օգտակար կարող է լինել վարդապետական աստուածաբանութեամբ, հոգեւոր կեանքի եւ հայրաբանական ժառանգութեամբ զբաղուող մասնագէտների համար:

ԺԶ. «Օրացոյց. 2024» պաշտօնական, կազմող՝ Տ. Միքայէլ արք. Աջապահեան:

Ներկայացնում է ողջ տարուայ ծիսատօնական համակարգը՝ ներառելով եկեղեցական բոլոր տօները, սրբոց յիշատակութեան օրերը: Բացի

նշուածներէից ներառում է նաեւ տեղեկութիւններ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան միաբանների, տարբեր խորհուրդների եւ յանձնաժողովների անդամների, ինչպէս նաեւ Մայր Աթոռի պաշտօնէութեան մասին:

ԺԷ. «Սեղանի օրացոյց. 2024»:

Ներկայացնում է ողջ տարուայ ծիսատօնական համակարգը՝ ներառելով եկեղեցական բոլոր տօները, սրբոց յիշատակութեան օրերը եւ սրբերի համառօտ վարքը:

Պատրաստեց՝

Տ. ԱՐԱՐԱՏ ՔԱՀԱՆԱՅ ՊՕՂՈՍԵԱՆ

Ս. Էջմիածնի Մատենադարանի եւ հրատարակչութեան տնօրէն

